

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น

พระพทศักราช ๒๔๕๗

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเห็นชอบเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า เมื่อในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นเมื่อ พระพทศักราช ๒๔๔๐ และได้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นแบบแผนวิธีปกครองทั่วพระราชอาณาจักร อันอยู่ภายนอกจังหวัดกรุงเทพฯ มาจนบัดนี้ พระราชบัญญัติอื่น ๆ อันเนื่องด้วยวิธีปกครองราษฎร ซึ่งตั้งขึ้นภายหลังต่อมา ได้ยึดพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นเป็นหลักอีกเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น นับว่าเป็นพระราชบัญญัติที่สำคัญในการปกครองพระราชอาณาจักรอย่าง ๑

เล่ม ๓๑ หน้า ๒๓๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗

ตั้งแต่ได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ใน พระพุทธศักราช ๒๔๔๐ มา วิธีปกครอง พระราชอาณาจักร ได้จัด การเปลี่ยนแปลงดำเนิน มาโดยลำดับหลาย อย่าง ทรง พระราชดำริเห็นว่า ถึงเวลาอันสมควร ที่ จะแก้ไข พระราชบัญญัติลักษณะ ปกครอง ท้องที่ให้ตรงกับ วิถีการ ปกครอง ที่ เป็น อยู่ ทุกวันนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไข พระ ราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ของเดิม แห่งใด ที่ยังใช้ ได้ ให้คงไว้ แห่งใดที่เก่าเกินกว่าวิธีปกครอง ทุกวันนี้ ก็ แก้ไขให้ตรงกับ เวลา รวบรวม ตราเป็น พระราชบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนาม แด่ การใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศแล้วให้ใช้ทั่วทุก มณฑล เว้นแต่ในจังหวัด กรุงเทพฯ ชลบุรี แต่เมื่อใช้พระราชบัญญัตินี้ แล้วให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทนดังต่อไปนี้

มาตรา ๓ บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายแต่ก่อน บทใดข้อความ ขัดกับ พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกกฎหมาย บทนั้นตั้งแต่วันที่ตราใช้ พระราชบัญญัตินี้ไป

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๓๑

มาตรา ๔ อำนาจหน้าที่ สุ่มเทศาภิบาล ซึ่ง ก่อตั้ง ต่อไปใน พระราชบัญญัตินี้ ส่วนใน มณฑล กรุงเทพฯ ให้เป็น อำนาจ แด่หน้าที่ ของ เสนาบดีกระทรวงนครบาล หรือ ข้าราชการ ผู้ใหญ่ใน กระทรวงนครบาล ซึ่ง เสนาบดีกระทรวงนครบาล จะได้รับ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ มีอำนาจหน้าที่ เฉพาะ การ นั้น ๆ อีก ประการ ๑ ความที่ ก่อตั้ง ต่อไปใน พระราชบัญญัตินี้ แห่งใด มีใจความว่า สุ่มเทศาภิบาล จะ ทำได้ด้วย อนุมัติ ของ เสนาบดี ใจความ อันนี้ ไม่ ต้อง ใช้ ใน ส่วน มณฑล กรุงเทพฯ เพราะ หน้าที่ สุ่มเทศาภิบาล แด่ เสนาบดี ใน ส่วน มณฑล กรุงเทพฯ รวม อยู่ ใน ตำแหน่ง เสนาบดี กระทรวงนครบาล

มาตรา ๕ ให้ เสนาบดี ผู้บัญชาการ ปกครอง ท้องที่มี อำนาจ ที่จะ ตั้ง กฎ ข้อบังคับ สำหรับ จัด การ ให้ เป็น ไป ตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้า กฎ นั้น ได้รับ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต แด่ ประกาศ ใน หนังสือ ราชกิจจานุเบกษา แล้ว ก็ ให้ ถือ ว่า เป็น เหมือน ส่วน ๑ ใน พระราชบัญญัตินี้ .

มาตรา ๖ ใน การ ที่จะ กำหนด เขต หมู่บ้าน แด่ ตำบล ทั้ง บวง ใน หัว เมืองใด ให้ ผู้ว่าราชการ เมือง นั้น เมื่อ ได้ อนุมัติ ของ สุ่มเทศาภิบาล แล้ว มี อำนาจ ที่จะ กำหนด ได้ แด่ การ ที่จะ กำหนด เขต อำเภอ นั้น ก็ ให้ สุ่มเทศาภิบาล มี อำนาจ ที่จะ กำหนด ได้ เมื่อ ได้รับ อนุมัติ ของ เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย แล้ว อันนี้ ส่วน มณฑล กรุงเทพฯ เสนาบดี กระทรวงนครบาล กำหนด ได้ เด็ดขาด

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยวิธีอธิบายศัพท์ใช้ ในพระราชบัญญัติ

มาตรา ๗ ศัพท์ว่า บ้าน แล เจาบ้าน ซึ่งกล่าวใน พระราชบัญญัติ ให้ ฟัง เข้าใจ ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ศัพท์ว่า บ้าน นั้น หมายความว่า เรือน หอตั้งเคียง กี่ ตาม หดยหลัง กี่ ตาม ซึ่ง อยู่ใน เขต ที่มี เจ้า ของ เปน อิศร ส่วน ๑ นั้น ใน พระราชบัญญัติ ว่า บ้าน ๑ ห้าง แล แด แพ หรือ เรือ จำ ซึ่ง เจา ประจำ อยู่ที่ใด ถ้า มี เจ้า ของ หรือ ผู้ เข้า ครอบครอง เปน อิศร ดัง หอก หอง ๑ หง ๑ ต่า ๑ หรือ หมู่ ๑ ใน เจ้า ของ หรือ ผู้ เข้า คน ๑ นั้น ก็ นับ ว่า บ้าน ๑ เหมือน กัน

ข้อ ๒ ศัพท์ว่า เจาบ้าน นั้น หมายความว่า ผู้ อยู่ ปกครอง บ้าน ซึ่ง ได้ มา แล ใน ข้อ ก่อน จะ ครอบครอง ด้วย เปน เจ้า ของ กี่ ตาม ด้วย เปน ผู้ เข้า กี่ ตาม ด้วย เปน ผู้ อ่า ไร่ ย โขบ ด้วย กฎหมาย กี่ ตาม นั้น ตาม พระราชบัญญัติ ว่า เปน เจ้า บ้าน

ข้อ ๓ วัด โรงพยาบาล โรงทหาร โรงเรียน เรือนจำ ที่ ทำ การ ไปรสมัย สถานีรถไฟ สถานที่ต่าง ๆ ของ รัฐบาล อยู่ใน ความ ปกครอง ของ หัว บ้าน ที่ นั้น ไม่ นับ เปน บ้าน ตาม พระราชบัญญัติ นี้

หมวดที่ ๓

อาศัย ลักษณะปกครอง หมู่บ้าน

ตอน ๑ การตั้ง หมู่บ้าน

มาตรา ๘ บ้านหลายบ้าน อยู่ในท้องที่อันหนึ่ง ซึ่งควรอยู่ในความปกครองกันเดียวกันได้ ให้จัดเป็นหมู่บ้าน ๑ ลักษณะที่กำหนด หมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือความดีดกแก่การปกครองเป็นประมาณ คค

ข้อ ๑ ถ้าเป็นหมู่บ้านอยู่รวมกันมาก ถึงจำนวนบ้านน้อย ให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญ ประมาณราว ๒๐๐ คนเป็นหมู่บ้าน ๑

ข้อ ๒ ถ้าเป็นหมู่บ้านตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้าแต่จำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า ๕ บ้านแล้ว จะจัดเป็นหมู่บ้าน ๑ ก็ได้

ตอน ๒ การตั้งผู้ใหญ่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๙ ในหมู่บ้าน ๑ ให้ราษฎร ชาย หญิง ซึ่งตั้งบ้านเรือน หรือจุดเรือแพประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ประชุมกันเลือกเจ้าบ้านผู้เป็นที่นับถือของตนเป็นผู้ใหญ่บ้านคน ๑ แต่การที่เลือกผู้ใหญ่บ้านให้ทำตั้งกำหนดในมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๐ ให้นายอำเภอ ซึ่งได้จากกล่าวของผู้นั้น เป็นผู้ประจักษ์พร้อมด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น

ราษฎร เด็กผู้ชาย โด เป็น ผู้ใหญ่ บ้าน แล้ว ให้มอบ สำนโนครวั แด
ทะเบียน ราษฎร ใน หมู่บ้าน นั้น ให้ ผู้ใหญ่ บ้าน รักษาไว้

มาตรา ๑๗ ผู้ใหญ่ บ้าน มีอำนาจปกครอง บรรดา ราษฎร ที่ อยู่ใน
เขต หมู่บ้าน ของ ตน

มาตรา ๑๘ ถ้าหากว่า ผู้ใหญ่ บ้าน คนใด ไม่สมควร อยู่ใน ตำแหน่ง
ด้วยเหตุ ดังว่าต่อไป นี้ อย่างใด ๆ คือ

- ข้อ ๑ ไป อยู่ เดี่ยว พัน ท้อง ที่ หมู่ บ้าน ที่ ได้ ว่า ก่อ ตั้ง เกิน กว่า ๖ เดือน ขึ้น ไป
- ข้อ ๒ ต้อง ราชทัณฑ์ อย่างใด ๆ นับ แต่ ต้อง จำคุก ขึ้น ไป
- ข้อ ๓ ไป มี ยศ แด ตำแหน่ง ราชการ อย่างอื่น ซึ่ง จะ ทำ การ ใน หน้า
ที่ ผู้ใหญ่ บ้าน ไม่ ได้

ข้อ ๔ กระ ทำ การ ทจวิ ดิน หน้า ที่ หรือ ผู้ว่า ราชการ เมือง เห็น ว่า
ความ ดำรง รั้ง ไม่ พอ แก่ ตำแหน่ง

- ข้อ ๕ ถูก บ้าน ใน หมู่ บ้าน นั้น โดย มาก ด้วย กัน ร้อง ขอให้ เปลี่ยน
- ข้อ ๖ ถูก บ้าน อพยพ ไป อยู่ ที่อื่น เสีย จน เป็น หมู่ บ้าน ไม่ ได้
ให้ ผู้ว่า ราชการ เมือง มี อำนาจ ที่ จะ หมาย สั่ง เขา ผู้ใหญ่ บ้าน นั้น ออก
เสีย จาก ตำแหน่ง

มาตรา ๑๙ การ ที่ ต้อง เลิก ผู้ใหญ่ บ้าน คน ใหม่ นั้น อาศัย รุย เหตุ
๒ ประการ คือ

- ข้อ ๑ ถ้า ถูก บ้าน ใน หมู่ บ้าน ไต ทว ชน จะ เป็น ด้วย ผู้ คน เกิด
ก็ ตาม หรือ อพยพ มา แต่ ที่อื่น ก็ ตาม เมื่อ กำหนด นาย ตำบล แด ผู้ใหญ่ บ้าน

ในคำบด นั้น ปกฤษาถัน เห็นว่า จำนวน คนใน หมู่บ้าน ไตเงิน กว่า ความ
สามารถ ใน ผู้ใหญ่ บ้าน คน เดียว จะ ตู ล ปกครอง ให้ เรียบ ร้อย ได้ ให้
กำหนด นำ ความ แจ่ง ต่อ กรมการ อำเภอก ให้ เพศระห์ ด้วย ออก ชั้น ๑ แล้ว
ให้ กรมการ อำเภอก บอก เขา ไปยัง ผู้ว่าราชการ เมือง เมื่อ ผู้ว่า ราชการ
เมือง เห็น สมควร แล้ว ก็ ให้ ตั้ง หมู่บ้าน ชน ใหม่ แด เด็ก ผู้ใหญ่ บ้าน
เพิ่มเติม ชน ใหม่ ได้

ข้อ ๓ ถ้า ผู้ใหญ่ บ้าน หมู่ ไต วัง ตง ให้ กำหนด ใน คำบด นั้น แจ่ง
ต่อ นาย อำเภอก ซึ่ง เป็น ผู้บังคับการ ใน ท้อง ที่ นั้น ให้ ทราบ ภายใน ๗ วัน แล
ให้ นาย อำเภอก เป็น ประธาน พร้อมด้วย กำหนด ผู้ใหญ่ บ้าน เรียก ลูก บ้าน
ใน หมู่ บ้าน ที่ ตำแหน่ง วัง นั้น เด็ก สรร ผู้ใหญ่ บ้าน ชน ใหม่ ตาม วิธี ที่ ได้
ว่า ไว้ ใน พระราชบัญญัติ ภายใน กำหนด ๗ วัน แต่ ได้ ทราบ ความ จาก กำหนด

มาตรา ๒๐ เมื่อ ผู้ใหญ่ บ้าน ต้อง ออก จาก ตำแหน่ง ด้วย เหตุ ประการ
ใด ๆ เปน น้ำ ที่ ของ กำหนด นาย คำบด นั้น จะ ต้อง เรียก หมายถึง แด
สำมโนครวั ทะเบียน บัญชี ที่ ได้ ทำ ขึ้น ไว้ ใน น้ำ ที่ ผู้ใหญ่ บ้าน นั้น คั้น มา
รักษาไว้ เมื่อ ผู้ใด รับ ตำแหน่ง เปน ผู้ใหญ่ บ้าน แทน ก็ ให้ มอบ
สำมโนครวั แด ทะเบียน บัญชี ที่ ปอง ให้ แต่ หมายถึง นั้น กำหนด ต้อง รับ
ส่ง ให้ กรมการ อำเภอก อนึ่ง การ ที่ จะ เรียก คั้น หมายถึง แด สำมโนครวั
ทะเบียน บัญชี ที่ ได้ กล่าว มา ใน ข้อ นี้ ถ้า ชัด ของ ประการ ไต กำหนด
ต้อง รับ แจ่ง ความ ต่อ กรมการ อำเภอก

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๖ หน้า ๒๒๑๗

มาตรา ๒๑ ถ้าผู้ใหญ่บ้านคนใด จะทำการในหน้าที่ไม่ได้ในครั้ง
หนึ่งคราวหนึ่ง เช่น มีกิจธุระไปทางไกลเป็นต้น ให้มอบหน้าที่แก่
ผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่ง ในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงในตำบลเดียวกัน ให้
ทำการแทนกว่า จะกลับแต่ต้องบอกให้กำนันทราบไว้ด้วย

ตอน ๓ การตั้งหมู่บ้านชั่วคราว

มาตรา ๒๒ ถ้าในท้องที่อำเภอใด มีราษฎร ไปตั้งชุมนุมทำการหา
เลี้ยงชีพแต่ในบางฤดู ถ้าแต่จำนวนราษฎรซึ่งไปตั้งทำการอยู่มาก
พอสมควร จะจัดเป็นหมู่บ้านได้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
เพื่อความสะดวกแก่การปกครอง ก็ให้นายอำเภอประชุมราษฎร
ในหมู่บ้านเลือกผู้ใหญ่บ้านคน ๑ หรือหลายคน ตามควรแก่กำหนด
ที่ไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่นั้น

มาตรา ๒๓ ผู้ซึ่งสมควรจะว่าผู้ใหญ่บ้านในที่เช่นนั้น ต้องมี
คุณสมบัติตามที่ได้อำไว้ ในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัตินั้น เว้นไว้
แต่ข้อที่ ตามพระราชบัญญัติบังคับไว้ว่าต้องเป็นเจ้าของบ้าน เพราะเหตุที่
เป็นตำแหน่งชั่วคราวหนึ่งคราวหนึ่ง แต่คนที่ไปตั้งทำการเป็นครั้งเป็น
คราวเช่นนั้นไม่มีบ้านช่องเป็นภูมิจำเนาในท้องที่นั้น ถึงผู้ที่จะได้รับ
เลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่ใช่เจ้าบ้านก็ไม่ได้

มาตรา ๒๔ ผู้ใหญ่บ้านเช่นนั้น ให้เรียกว่า ว่าผู้ใหญ่บ้าน
เพราะเหตุที่เป็นตำแหน่งชั่วคราวหนึ่งคราวหนึ่ง แต่มีอำนาจแต่หน้าที่

เจ้าผู้ใหญ่มานทุกประการ ถ้าราษฎรเด็กคนหนึ่งผู้ใดขึ้นสมัครจะ
ว่าที่ผู้ใหญ่มานได้ ก็ให้รายงานขอหมายตั้งคือผู้ว่าราชการเมือง

มาตรา ๒๕ หมายถึงว่าที่ผู้ใหญ่มานนี้ ให้ผู้ว่าราชการเมือง
ทำหมายพิเศษตั้ง เพื่อให้ปรากฏว่าผู้ขึ้นว่าที่ผู้ใหญ่มานตั้งแต่เดือน
นั้นเพียงเดือนนั้นเป็นที่ยุติ ตามกำหนดฤดูเวลาที่ราษฎรจะตั้งชุมนุม
กันอยู่ในที่นั้น เมื่อราษฎรอพยพแยกย้ายกันไปแล้ว ก็ให้เป็นอันสิ้น
ตำแหน่งแต่นั้นที่ เมื่อถึงฤดูใหม่ก็ให้เลือกตั้งใหม่อีกทุกคราวไป

มาตรา ๒๖ หมู่บ้านที่จัดขึ้นชั่วคราวนี้ ให้รวมอยู่ในกำนัน
นายตำบลซึ่งได้กล่าวถึงที่นั้นแต่เดิม เว้นไว้แต่ถ้าท้องที่เป็น
ท้องที่ป่าเปลี่ยวห่างไกลจากกำนัน เมื่อมีจำนวนคนที่ไปตั้งอยู่มาก
ผู้ว่าราชการเมืองเห็นจำเป็นจะต้องมีกำนันขึ้นต่างหาก ก็ให้เลือก
แต่งตั้งว่าที่กำนันได้ โดยกำหนดตั้งว่าที่ผู้ใหญ่มานตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ตอน ๔ หน้าที่แต่อำนาจของผู้ใหญ่มาน

มาตรา ๒๗ ผู้ใหญ่มานเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของ
ตนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ มีหน้าที่แต่อำนาจในทาง
ปกครองแลรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะรักษาความสงบแลความซุชสำราญ ช่วยบ่มองกันความ
ทุกข์ไทยของลูกบ้านตามสมควร แลที่สามารภจะทำได้ การที่กล่าว
นี้ ถ้าสมควรจะต้องปรึกษาหารือแต่ช่วยกันกับเพื่อนผู้ใหญ่มานที่ดี

กับกำนัน นายตำบลก็ดี ก็เป็นหน้าที่ของผู้อยู่ใหญ่บ้านที่จะต้องปฏิบัติให้สมควรแก่การที่จะรักษาประโยชน์และความสุขของลูกบ้านซึ่งได้มอบไว้ให้เป็นพระโอรสของพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๒ ถ้าความทุกข์ภัยเกิดแก่ลูกบ้าน ซึ่งจะต้องขอความช่วยเหลือกันจากรัฐบาล เป็นหน้าที่ของผู้อยู่ใหญ่บ้านที่จะนำความแจ้งต่อเจ้าพนักงานปกครองตั้งแต่กำนัน นายอำเภอเป็นต้นขึ้นไปโดยลำดับ

ข้อ ๓ ถ้ารัฐบาลจะประกาศ หรือจะตั้งราชการอื่นใดให้ราษฎรทราบ เป็นหน้าที่ของผู้อยู่ใหญ่บ้านที่จะรับข้อความอื่นนั้นไปแจ้งแก่ลูกบ้านของตนให้ทราบ

ข้อ ๔ เป็นหน้าที่ของผู้อยู่ใหญ่บ้านที่จะทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านของตน แลคอยแก้ไขบัญชีนั้นให้ถูกต้องเสมอ

ข้อ ๕ ถ้าผู้อยู่ใหญ่บ้าน เห็นเหตุการณ์แปลก ปราด อันใดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน หรือในลูกบ้านของตน ซึ่งอาจจะเบียดเบียน หรือเป็นโทษแก่ราชการ บ้านเมืองก็ดี แก่ประชาชนในที่นั้นก็ดี ยกตัวอย่างข้างฝ่ายโทษ ดังรู้เห็นว่าผู้คนมีทรัพย์สินของแปลก ปราด อันน่าสงสัยว่า เป็นของที่ได้มาโดยทางโจรกรรมก็ดี หรือว่าถ้าเห็นผู้คนล้มตาย หรือมีบาดแผลอันควรสงสัยว่าจะมีผู้อื่นกระทำเอาโดยทุจริต หรือไปกระทำทุจริตต่อผู้อื่นแล้ว จึงเกิดเหตุขึ้นก็ดี เหล่านี้เป็นต้น ให้รับนำความแจ้งต่อกำนัน นายตำบลของตน

ข้อ ๖ ถ้ามีคนจร แปรต หน้า นก ต้ม โนคริว หมู บ้าน นั้น เจ้ามา
อาไศรย เป็น นก ที่ ของ ผู้ใหญ่ บ้าน จะ ต้อง ได้ ถาม ให้ รู้ จัก ตัว แด
เหตุ การณ์ ที่ มา อาไศรย ถ้า เห็น ว่า ไม่ ได้ มา โดย สุจริต ให้ เอา ตัว ผู้
นั้น ตั้ง กำนัน นาย ตำบล ของ ตน

ข้อ ๗ ถ้า เกิด เหตุ ฆาต ฆาต กัด ชากัน ตาย กัด ตี ชก กัด ปลด นทพ ภัย
กัด หรือ ไฟไหม้ กัด หรือ เหตุ ร้าย สำคัญ อย่าง ไต ๆ ใน หมู่ บ้าน
ของ ตน หรือ ใน หมู่ บ้าน ที่ ใกล้ เคียง อัน สัมควร จะ ช่วย ได้ เป็น นก ที่
ของ ผู้ใหญ่ บ้าน จะ ต้อง เรียก ลูก บ้าน ของ ตน ออก ช่วย ค่อ ดู คัด ตาม จม
ผู้ ร้าย เขา ของ กตง คิน หรือ คบ ไร่ หรือ ช่วย อย่าง อื่น ที่ สัมควร โดย
เต็ม กำลัง

ข้อ ๘ ผู้ใหญ่ บ้าน เห็น ลูก บ้าน ของ ตน คน ไต แดงต ความ อาพาฏ
มาท ร้าย แก่ ผู้ อื่น กัด หรือ เป็น คน จร จัด ไม่ ปราบ กฏ การ ทำ มา หา เคียง
ชีพ แต่ ไม่ สามารถ จะ ช้ แจง ให้ เห็น ความ บริสุทธ์ ของ ตน ไต กัด ผู้
ใหญ่ บ้าน มี อำนาจ ที่ จะ เรียก ลูก บ้าน คน นั้น มา ได้ ถาม แด ว่า กตาว ตั้ง สอน
ถ้า ไม่ พัง ให้ เอา ตัว ตั้ง กำนัน จ้ การ ตาม ความ โน มาตรา ๕๒ แห่ง พระราช
บัญญัติ

มาตรา ๒๘ ผู้ใหญ่ บ้าน มี อำนาจ แด อำนาจ ใน การ ที่ เกยว ด้วย ความ
ถาญา ตี ค่อ ไป นี้ คัด

ข้อ ๑ เมื่อทราบข่าวว่ามี การ กระทำผิด กฎหมาย เกิด ขึ้น หรือ
สงสัยว่า ได้เกิด ขึ้น ใน หมู่บ้าน ของ คน ต้อง แจ้ง ความ ต่อ กำนัน นาย
ตำบล ให้ทราบ

ข้อ ๒ เมื่อทราบข่าวว่ามี การ กระทำผิด กฎหมาย เกิด ขึ้น หรือ
สงสัยว่า ได้เกิด ขึ้น ใน หมู่บ้าน ที่ เกิด เคียง ต้อง แจ้ง ความ ต่อ ผู้ใหญ่
บ้าน หมู่บ้าน นั้น ให้ทราบ

ข้อ ๓ เมื่อตรวจพบ ของ กดง ที่ ผู้ ที่ กระทำผิด กฎหมาย มี อยู่ กัด
หรือสิ่ง ของ ที่ สงสัยว่า ได้ มา โดย การ กระทำผิด กฎหมาย หรือ เป็น สิ่ง
ของ สำหรับ ใช้ ใน การ กระทำผิด กฎหมาย กัด ให้จับสิ่ง ของ นั้น ไว้
แล้วรีบ นำ ส่ง ต่อ กำนัน นาย ตำบล

ข้อ ๔ เมื่อปรากฏว่า ผู้ใด กำลัง กระทำผิด กฎหมาย กัด หรือ มี
เหตุ ควร สงสัยว่า เป็น ผู้ ที่ ได้ กระทำผิด กฎหมาย กัด ให้จับตัว
ผู้นั้น ไว้ แล้วรีบ นำ ส่ง ต่อ กำนัน นาย ตำบล

ข้อ ๕ ถ้า มี หมาย หรือ มี คำสั่ง ตาม หน้า ที่ ราชการ ให้จับ ผู้ใด
ใน หมู่บ้าน นั้น เป็น หน้า ที่ ของ ผู้ใหญ่ บ้าน ที่ จะ จับ ผู้นั้น แล้วรีบ ส่ง
ต่อ กำนัน หรือ กรรมการ อำเภอ ตาม สมควร

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าพนักงาน ผู้มี หน้า ที่ ออก หมาย สั่ง ให้คน หรือ ให้ ยึด
ผู้ใหญ่ บ้าน ต้อง จัด การ ให้ เป็น ไป ตาม หมาย

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยลักษณะปกครองตำบล

ตอน ๑ การตั้งตำบล

มาตรา ๒๘๘ หลายหมู่บ้านรวมกันราว ๒๐ หมู่บ้าน ให้จัดเป็นตำบล ๑ แต่เมื่อสัมฤทธิ์ผลแล้ว ให้ผู้ว่าราชการเมืองกำหนดหมายเขตตำบลนั้น ให้ทราบได้โดยชัดว่าเพียงใดทุกตำบลที่หมายเขตไม่มีลำห้วย, หนอง, คลอง, บึง, บาง หรือสิ่งใดเป็นสำคัญ ก็ให้จัดให้มีหลักปักหมายเขตไว้เป็นสำคัญ

ตอน ๒ การตั้งกำนัน แยกกำนัน ออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๐ ให้ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น เลือกกันเป็นกำนัน นายตำบลคน ๑ แต่การเลือกกำนันนี้ นายอำเภอซึ่งได้ว่ากล่าวทองที่ตั่งนั้นเป็นประธาน เมื่อผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นเห็นพร้อมกันหรือโดยมากด้วยกันว่าผู้ใหญ่บ้านคนใดสมควรจะเป็นกำนัน ก็ให้นายอำเภอพาตัวผู้รับเลือกนั้นเข้าไปยังศาลากลางเมืองที่จะได้รับหมายตั้งจากผู้ว่าราชการเมือง และให้มอบตำมโนครวั แต่ทะเบียนบัญชีในตำบลนั้น ให้กำนันผู้นั้นรักษาไว้

มาตรา ๓๑ เหตุที่กำนันจะต้องออกจากตำแหน่ง นายตำบลมี ๓ ประการ คือ

ข้อ ๑ ถ้าต้องออกจากผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้องออกจากกำนันด้วย

ข้อ ๒ ถ้าผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น โดยมากด้วยกันร้องขอให้เขา
ออกจากตำแหน่งกำนัน

ข้อ ๓ ถ้าผู้ว่าราชการเมือง เห็นว่า ความสามารถไม่พอแก่ตำแหน่ง
แต่สมหุเทศาภิบาลเห็นชอบด้วย

กำนัน ที่ต้อง ออกจาก ตำแหน่ง นายตำบล ด้วยเหตุข้อ ๒ หรือข้อ ๓
ไม่ขาด จากตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ที่ เป็น อยู่

มาตรา ๓๒ ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลงเมื่อใด ให้กรรมการอำเภอ
เรียกประชุม ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบล ให้นายอำเภอหนึ่ง เป็น ประธาน
เลือกกำนัน ใหม่ภายใน ๑๕ วัน

มาตรา ๓๓ ถ้ากำนันทำการในหน้าที่ไม่ได้ในชั่วคราวเวลาใด
เช่น ไปทางไกล เป็นต้น ให้มอบอำนาจหน้าที่ไว้แก่ผู้ใหญ่บ้าน คน
ใดคนหนึ่ง ซึ่ง อยู่ในตำบลเดียวกันให้ทำการแทน แต่ให้ผู้แทน
มีอำนาจเต็มที่ในตำแหน่งกำนัน แต่การที่กำนัน จะมอบหมายหน้าที่
ไว้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ทำการแทน เช่นนี้ ให้บอกผู้ใหญ่บ้าน ทั้งหลายใน
ตำบลเดียวกัน แลบอกกรรมการอำเภอ ให้ทราบไว้ด้วย

ตอน ๓ หน้าที่แต่อำนาจของกำนัน

มาตรา ๓๔ บรรดาการที่จะตรวจตรา รักษาความปกติเรียบร้อย
ในตำบล คือ การที่จะว่ากล่าว ราษฎรในตำบลนั้น ให้ประพฤติตาม
พระราชกำหนดกฎหมายก็ดี หรือการที่จะป้องกัน ภัยอันตราย แลรักษา

เล่ม ๓๑ หน้า ๒๔๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗

ความทุกข์รำคาญของราษฎรในตำบลนั้นก็ดี หรือการที่จะรับกิจสุก
ทุกข์ของราษฎรในตำบลนั้นขึ้นร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการเมือง กรมการ
อำเภอ แลจะรับข้อราชการมาประกาศแก่ราษฎรในตำบลนั้นก็ดี

หรือที่จะจัดการตามพระราชกำหนด กฎหมาย เช่น การตรวจแต่นำ
เก็บภาษีอากร ในตำบลนั้นก็ดี การทั้งนี้อยู่ในหน้าที่ของกำนันผู้เป็น
นายตำบล ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น แลแพทย์ประจำตำบล
จะต้องช่วยกันเองเป็นธุระจัดการให้เรียบร้อยได้ ตามสมควรแก่หน้าที่
มาตรา ๓๕ กำนันมีหน้าที่แต่อำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา
ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ เมื่อทราบข่าวว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือ
สงสัยว่าได้เกิดขึ้น ในตำบลของตน ต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอ
ให้ทราบ

ข้อ ๒ เมื่อทราบข่าวว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัย
สงสัยว่าได้เกิดขึ้น ในตำบลที่ไกลเคียงต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลนั้น
ให้ทราบ

ข้อ ๓ เมื่อปรากฏว่า ผู้ใดกำลังกระทำผิดกฎหมายก็ดี หรือมี
เหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ใดกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้ผิดไว้ แล
รับนำส่งต่อกรมการอำเภอ

ข้อ ๔ ตามหมายหรือมคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น
เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้ผิดแล้วรับส่งต่อกรมการอำเภอตามสมควร

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕ ๑๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๔๕

.....

ข้อ ๕ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ มีหน้าที่ ออกหมาย สั่งให้ กัก หรือ ให้ ยึด
กักนั้น ต้องจัด การให้ เป็นไป ตาม หมาย

ข้อ ๖ ถ้ามีผู้มา ขอร้องว่าตน หรือ สิ่งของ กัก หรือ ยึด ของ ใครกรรม จะ
ทำกฎหมาย ตราขึ้น หรือมี จะขอ ทำชั้นผู้ตรี บาดแผล กัด หง นี้ ให้
กักนั้น สืบสวน พังข้อ ความแล้ว รับ นำตัวผู้ ขอแดง ของอาศัย แดททรัพย์
สิ่งของ บรรดาที่จะพาไป ด้วยนั้น ไปยัง กรมการ อำเภอก ถ้า สิ่งของอย่าง
ใดจะพาไปไม่ได้ ก็ให้ กักนั้นชั้นผู้ตรี ให้รู้เห็น แล้วย่นำความ ไปแจ้ง
ต่อ กรมการ อำเภอก ในขณะนั้น

มาตรา ๓๖ ถ้า กักนั้น รู้เห็น เหตุทุกชั้นอื่น ของ ราษฎร หรือการ
แปลง ปลด ปลดเกิดขึ้น ใน ตำบล ศักดิ์รับ รายงาน ต่อ กรมการ อำเภอก ให้ทราบ

มาตรา ๓๗ ถ้าเกิดจลาจล กัด . ฆ่ากัน ตาย กัด ซึ่งทรัพย์ กัด
ปลง ททรัพย์ กัด ไฟไหม้ กัด หรือเหตุร้าย สำคัญอย่างใด ๆ ในตำบล
ของ คน หรือ ใน ตำบล กัด เกต เคียงอื่น สัมคคว จะช่วย ได้ กัด หรือมี
ผู้ร้าย แต่ที่อื่น มา มั่ว สุ่ม ในตำบล นั้น กัด หรือ มีเหตุ ควร สั่ง ได้ ยว่าถูก
บ้าน ใน ตำบล นั้น บางคน จะเกี่ยว ข้อง เป็น โจรผู้ร้าย กัด เป็นหน้าที่ ของ
กักนั้น จะต้อง เรียก กู้ใหญ่ บ้าน แล ลูกบ้าน ใน ตำบล ออก ช่วย ต่อ สัก คัด ตาม จับ ผู้ร้าย
หรือ คัด ตาม เขาของ กัด ดิน หรือดับไฟ หรือช่วย อย่างอื่น ตามควร
แก่ การ โดย เต็มกำลัง

มาตรา ๓๘ ให้กำนันนัดแค้นคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรส่งได้
ว่าจะเป็นผู้ร้าย ให้ไต่ถามที่พักตามควร

มาตรา ๓๙ ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการ จะต้อง การคนนำทาง หรือ
ขาด แคนพาหนะ เสริมยังอาหาร ลงในระหว่างทาง และจะร้องขอต่อกำนัน
ให้ช่วยส่งเคราะห์ กำนันต้องช่วยจัดหาให้ตามที่จะทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะ
ช่วยเหลืออื่นนั้น จะต้องออกราคาค่าจ้างเพียงใด ให้กำนันเรียกเขาแก่ผู้เดินทาง
นั้น

มาตรา ๔๐ กำนันต้องตรวจจัดการรักษาสัตว์ซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์
อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น ด้วงน้ำ ค้าดาอาไศรย ที่เลี้ยงปลงสัตว์ เป็นต้น

มาตรา ๔๑ กำนันต้องรักษาบาญชีลำน้ำโนครวั และทะเบียนบาญชี
ของรัฐบาลในตำบลนั้น แลคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับบาญชีของ
ผู้ใหญ่บ้าน

มาตรา ๔๒ กำนันต้องทำบาญชีสิ่งของ ซึ่งต้อง ภาษีอากร ในแขวง
นั้น ยื่นต่อ กรมการ อำเภอด้านหน้า ราษฎรไปเสีย ภาษีอากร ตามพระราชบัญญัติ
ภาษีอากร

มาตรา ๔๓ กำนัน กระทำการ ตามหน้าที่ จะเรียกผู้ใดมาหาหรือให้ช่วย
ก็ได้

มาตรา ๔๔ ในตำบล ๑ ให้มีตำรวจสำหรับเป็นผู้ช่วยแลรับใช้
ตำรวจของกำนัน ๒ คน ผู้ที่จะเป็นตำรวจนี้แล้ว แต่กำนันจะขอร้องให้
ผู้ใดเป็น แต่ต้องได้ รับความเห็นชอบ ของผู้ว่าราชการ เมืองด้วย จึงเป็น
ได้ แลกำนัน มีอำนาจเปลี่ยนตำรวจได้

ตอน ๔ แพทย์ประจำตำบล การตั้งเกณฑ์

มาตรา ๕๕ ในตำบล ๑ ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ประชุมพร้อมกันเลือก
ผู้ที่มีความรู้ ในวิชาแพทย์ เป็นแพทย์ประจำตำบลคน ๑ สำหรับ
จัดการ บำรุงรักษา ไข้เจ็บ ของราษฎร ใน ตำบลนั้น

มาตรา ๕๖ วิธี เลือกแพทย์ประจำตำบล ให้ทำเหมือนเลือกแต่ตั้ง
กำนันนั้น แต่ผู้ที่เป็นแพทย์ประจำตำบลนั้น จะเลือกบุคคล ที่เป็นผู้ใหญ่
บ้านอยู่แล้ว หรือยังไม่ได้เป็น ผู้ใหญ่บ้านก็ได้เหมือนกัน ห้ามแต่มิให้เลือก
ผู้ที่อยู่ในท้องที่ ตำบลอื่น เว้นแต่ที่เป็นแพทย์ประจำตำบลที่ใกล้เคียงกัน
อยู่แล้ว แลเขายอมจะทำการรวมเป็น ๒ ตำบลลงนามว่าราชการเมือง
เห็นเป็น การสมควรแล้วก็เป็นได้

มาตรา ๕๗ เหตุที่ แพทย์ประจำตำบลจะต้อง ออก จาก ตำแหน่ง นั้น
เหมือนกับ เหตุที่กำนัน จะต้องออก จากตำแหน่ง ทุกประการ

มาตรา ๕๘ แพทย์ประจำตำบล มีหน้าที่ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ .
ข้อ ๑ ที่จะช่วยกำนันผู้ใหญ่บ้าน คิด ชำแนจัด การ วิชาความสงบ
เรียบร้อยในตำบล ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๖ แล ๔๒ แห่งพระราช
บัญญัตินี้

ข้อ ๒ ที่จะคอยสังเกตตรวจดู ความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ ราษฎร ใน
ตำบลนั้น แลตำบลที่ใกล้เคียง ถ้าเกิดโรคภัยร้ายแรงเช่นอหิวาตกโรค
กัก กามโรค กัด ไข้ทรพิษ กัด ต้องคิดบ้องกัน ด้วยแนะนำ

กำหนดผู้ใหญ่บ้านให้ตั้งราษฎรให้จัดการป้องกันโรค เช่น ทำความสะอาด เป็นต้น แต่แพทย์ประจำตำบลต้องเที่ยวตรวจตราชี้แจงแก่ราษฎรด้วย

ข้อ ๓ การป้องกันโรคโดยในตำบลนั้น เช่น ปลูกทรีพิกซ์ บ่อน้ำ ใต้ทรีพิกซ์ ที่จะมาแก่โรคไข้สำหรับตำบลก็ดี แต่อย่าให้ในตำบลนั้นมีสิ่งใดโคจร อันเป็นเชื้อโรคก็ดี การเหล่านี้ อยู่ในหน้าที่แพทย์ประจำตำบล ๆ จะต้องคิด ตำนกับแพทย์ประจำเมือง แต่กำหนดผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นให้สำเร็จตลอดไป

ข้อ ๔ ถ้าโรคโดยร้ายกาจ เช่น อดิหวาตะกะโรค กาฬโรค ไข้ทรพิษ โรคระบาดทั่วไปเกิดขึ้นในตำบลนั้น แพทย์ประจำตำบลต้องรีบรายงาน ยังกรมการ ข้าเถอ ให้ทราบโดยทันที แต่ต่อไปเนื่อง ๆ จนกว่าจะสงบโรค

มาตรา ๔๙ แพทย์ประจำตำบลมีสิทธิได้ ขึ้น อยู่ในแพทย์ประจำเมือง แพทย์ประจำเมือง มีหน้าที่ จะต้องตรวจตราแนะนำการงาน ในหน้าที่แก่แพทย์ประจำตำบลในเมืองนั้น ทัวไป

ตอน ๕ การประชุมกำหนดผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล

มาตรา ๕๐ เมื่อกำหนดเห็นว่ามีกรณีใดเนื่องในการรักษาความปลอดภัยเรียบร้อยในตำบลสมควรจะปรึกษาหารือกัน ในระหว่างกำหนดผู้ใหญ่บ้านทั้งปวง แต่แพทย์ประจำตำบล กำหนดก็มีอำนาจที่จะเรียกประชุมปรึกษาหารือกัน แต่ให้เขาเสียค่าใช้จ่ายพร้อมกันโดยมากเป็นที่ชขาดตกลงในกรณีปรึกษาหารือกัน นั้น

มาตรา ๕๑ ให้กำหนดเรียกผู้ใหญ่บ้านทั้งปวง แดแพทย์ประจำตำบลมาประชุมพร้อมกันเดือนละครั้งเสมอไป เพื่อปรึกษาหารือการที่จะรักษาที่ในตำบลให้เรียบร้อย

มาตรา ๕๒ ถ้ามีเหตุสงสัยว่าผู้ใดในตำบลนั้น แดคงความซื่อสัตย์มาหรือแก่ผู้อื่นก็ได้ หรือเป็นคนจรจัดไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพ แต่ไม่สามารรถจะแสดงความจริงใจของตนได้ ก็ให้กำหนดเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านสืบสวน ถ้ามีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็นความจริง ก็ให้เอาตัวผู้นั้นส่งกรมการอำเภอไปฟ้องร้องเอาโทษตามมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๕๓ เมื่อมีผู้ใหญ่บ้านนำคนจรแปลกหน้าออกสู่บ้านในรั้วตำบลมาส่งกำหนดตามความในมาตรา ๒๗ ข้อ ๖ ให้กำหนดปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเห็นสมควรจะจับได้คนผู้นั้นออกไปเสียจากท้องที่ตำบลนั้นก็ได้

มาตรา ๕๔ ถ้าลูกบ้านผู้ใดไปตั้งที่ประทับหรือเรือนโรงอยู่ในที่เปลี่ยวในตำบลนั้น ซึ่งน่ากลัวจะเป็นอันตรายด้วยโจรผู้ร้าย หรือน่าสงสัยว่าจะเป็นสำนักโจรผู้ร้าย การอย่างนี้ให้กำหนดกับผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ประชุมปรึกษาถนัด เมื่อเห็นเป็นการสมควรแล้ว จะบังคับให้ลูกบ้านผู้นั้นย้ายเข้ามาอยู่เสียในหมู่บ้านราษฎรก็ได้ แดให้มีความแจ้งต่อกรมการอำเภอด้วย

มาตรา ๕๕ ถ้าราษฎร คนใด ทั้งให้บ้าน เรือน ชำรุด รุ่งรัง หรือ
ปล่อยให้ ปล่อยให้ใครกรดมม อาจจะเป็นเหตุให้เกิด อันตราย แก่ ผู้ อยู่ ใน ที่ นั้น
หรือ ผู้ ที่ อยู่ ใกล้ เคียง กัน หรือ ผู้ ที่ ไป มา หรือ ให้ เกิด อีคดี โภย
หรือ โรค โภย ให้ กำนัน ผู้ ใหญ่ บ้าน แล แพทย์ ประจำ ตำบล ปรึกษา กัน
ถ้า เห็น ควร จะ บังคับ ให้ ผู้ ที่ อยู่ ใน ที่ นั้น แก้ไข เสีย ให้ ดี ก็ บังคับ ได้
ถ้า ผู้ นั้น ไม่ ทำ ตาม บังคับ ก็ ให้ กำนัน นำ ความ ร้องเรียน ต่อ กรม การ
ข้าบต

มาตรา ๕๖ ในเวลาใด จะ มี อันตราย แก่ การ ทำ มาหากิน ของ ลูกบ้าน
ใน ตำบล นั้น เช่น มี เหตุ โรค โภย ไข้ เจ็บ ติด ต่อ เกิด ขึ้น หรือ น้ำ มาก
หรือ น้ำ น้อย เกิน ไป เปน ต้น ให้ กำนัน ผู้ ใหญ่ บ้าน แล แพทย์ ประจำ
ตำบล ปรึกษา หา วิธี กัน ใน การ ที่ จะ บังคับ กัน แก้ไข เสีย วยายัน ตราย ด้วย
อุกการ ที่ แนะ นำ ลูก บ้าน ให้ ทำ อย่างใด หรือ ดง แรง ช่วย กัน ได้ ประการ
ใด กำนัน มี อำนาจ ที่ จะ บังคับ การ นั้น ได้ ถ้า เห็น เปน การ เหลือ ทำ ดัง
ให้ ร้องเรียน ต่อ กรมการ ข้าบต แต่ ผู้ว่า ราชการ เมือง ขอ กำจัด
วิธี บาด ช่วย

มาตรา ๕๗ ใน การ ที่ จะ สำรวจ สำมโน ครวั แด ทะเบียน ราษฎร ต่าง ๆ
เพื่อ ประโยชน์ ใน ราชการ เช่น การ ที่ จะ สำรวจ สำมโน ครวั แด ทำ
ราษฎร ไว้ นาน แด สิ่ง ของ ต้อง พักดี ภาย ใน ตำบล นั้น กำนัน จะ เรียก ผู้

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๕๑

ใหญ่บ้าน ทั้งปวง ประชุมกัน ตรวจทำ บัญชี ให้ถูกต้อง แต่ให้ตั้งชื่อ
พร้อมกัน เป็น พยาน ใน บัญชี ที่จะยื่น ต่อ เจ้าพนักงาน ก็ได้

มาตรา ๕๘ ใน การที่จะ ทำ รายงานประจำ หรือ รายงานจร อย่างใด ๆ
ยื่น ต่อ กรมการ ข้าเถอ กำนัน จะ เรียก ประชุม ผู้ใหญ่บ้าน แด แพทย์
ประจำ ตำบล ใน ตำบล นั้น พร้อมกัน ตรวจ สอบ ก่อน แต่ จะ ให้ ตั้ง ชื่อ
เป็น พยาน ใน รายงาน นั้น ก็ได้

มาตรา ๕๙ ใน เวลา ที่ ผู้ว่า ราชการ เมือง หรือ กรมการ ข้าเถอ
มี หมายให้ ประกาศ ชื่อ ราชการ อันใด แก่ ราษฎร กำนัน จะ เรียก ประชุม
ผู้ใหญ่บ้าน ใน ตำบล นั้น พร้อมกัน ชัดแจ้ง ให้ เป็น ที่ เข้าใจ ชื่อ ราชการ อันนั้น แล้ว
ให้ รับ ชื่อ ราชการ ไป ประกาศ แก่ ราษฎร อีก ชั้น หนึ่ง ก็ได้

มาตรา ๖๐ ใน เวลา ใด มี การ นัด ชัก ตูณฑ์ หรือ ประชุมชน เป็น
การ ใหญ่ ใน ตำบล นั้น กำนัน จะ เรียก ผู้ใหญ่บ้าน แด แพทย์ ประจำ
ตำบล พร้อมกัน มา ช่วย พัก ษ วิชา ความ เรียบ ร้อย ใน ที่ ถิ่น นั้น ถ้า
แต่ เห็น เป็น การ จำ เป็น แล้ว จะ ขอ แรง ราษฎร มา ช่วย ด้วย ก็ได้

มาตรา ๖๑ เวลา ใด ราชการ ผู้ใหญ่ หรือ ผู้บังคับบัญชา โดย ตรง มา
ตรวจ ราชการ ใน ที่ ซึ่ง กำนัน จะ เรียก ผู้ใหญ่บ้าน แด แพทย์ ใน ตำบล
ประชุม พร้อมกัน เพื่อ แจ้ง ชื่อ ราชการ หรือ พัง ราชการ ก็ได้

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยลักษณะปกครองอำเภอ

ตอน ๑ การตั้งอำเภอ แยกอำเภอ

มาตรา ๖๒ ท้องที่หลายตำบลอันสมควร อยู่ในความปกครองอันเดียวกันได้ ให้จัดเป็นอำเภอ ๑

มาตรา ๖๓ ลักษณะการตั้งอำเภอ ให้สมุหเทศาภิบาลจัดการตั้งขึ้น คือ

ข้อ ๑ ให้กำหนดเขตท้องที่อำเภอ มีเครื่องหมายแสดงเขตอำเภออื่นทุกด้าน อย่าให้มีที่ว่างเปล่าอยู่นอกเขตอำเภอ

ข้อ ๒ ให้กำหนดจำนวนตำบลที่รวมเข้าเป็นอำเภอ แต่ให้กำหนดเขตตำบลให้ตรงกับเขตอำเภอ ถ้ามีที่ว่างเปล่า เช่น ทุ่งหรือป่าเป็นต้น อยู่ไกลเคียงท้องที่อำเภอใด หรือจะตรวจตราปกครองได้สะดวกจากอำเภอใด ก็ให้สมุหเทศาภิบาลกำหนดที่ว่างนั้นเป็นที่ว่างในอำเภอนั้น

ข้อ ๓ ให้กำหนดที่ตั้งที่ว่าการอำเภอให้อยู่ในที่ซึ่งจะทำการปกครองราษฎรในอำเภอนั้นได้สะดวก

ข้อ ๔ ให้สมุหเทศาภิบาลออกข้อกำหนดเหล่านี้ เข้ามายังเสนาบดีในเวลาที่จัดตั้งอำเภอใหม่ เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงประกาศตั้งอำเภอได้

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๕๓๓

มาตรา ๕๔ อำเภอใดที่ซึ่ง ที่กว้างขวาง กรมการอำเภอ จะไปตรวจ
ตราให้ตัดออกท้องที่ใด โดยยาก แต่หากในท้องที่นั้นผู้คนไม่มากมาย
พอแก่จะตั้งขึ้นเป็นอำเภอ ๑ ตำบลหากก็ดี หรือในท้องที่อำเภอใด
มีที่ประชุมชนมากอยู่ห่างไกลจากที่ว่าการอำเภอ กรมการอำเภอจะ
ไปตรวจการไม่ได้ตั้งกรมการ แต่จะตั้งที่ประชุมชนแห่งนั้นขึ้นเป็น
อำเภอ ตำบล ท้องที่จะเลิกไปก็ดี ถ้าความขัดข้องในการ
ปกครอง มีชนอยู่อย่างใด ตั้งว่ามานั้น จะแบ่งท้องที่นั้นออกเป็นกิ่งอำเภอ
เพื่อให้สะดวกแก่การปกครองก็ได้ ให้พึงเข้าใจว่าการที่ตั้งกิ่งอำเภอ
นั้น ให้ตั้งต่อเมื่อมีความจำเป็นในการปกครอง อำเภอ ๑ จะมี
กิ่งอำเภอเดียวหรือหลายกิ่งอำเภอก็ได้

มาตรา ๕๕ การจัดตั้งกิ่งอำเภอใด ก็เสมอตั้งที่ว่าการอำเภอ
นั้นเองขึ้นอีกแห่ง ๑ เพื่อความสะดวกแก่การปกครอง การที่จะกำหนด
จะต้องกำหนดแต่จำตำบลใด ๆบ้าง ที่จะต้องอยู่ในปกครองของกิ่ง
อำเภอ เมื่อสมุหเทศาภิบาลได้รับอนุญาตของเสนาบดีแล้ว ก็จัด
ตั้งกิ่งอำเภอได้

ตอน ๒ การจัดตั้งกรมการอำเภอ

มาตรา ๕๖ อำเภอ ๑ ให้มีพนักงานปกครอง คณะ ๑ เรียก
รวมกันว่า กรมการอำเภอ ๆ แยกเป็นรายตำแหน่ง ดังนี้ คือ

(๑) นายอำเภอ หรือ ถ้าเป็นตำแหน่งพิเศษ เรียกว่าผู้ว่าราชการอำเภอ เป็นหัวหน้าการปกครองทั่วไปในอำเภอ แต่ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการเมือง มีอำเภอละคน ๑

(๒) ปลัดอำเภอเป็นผู้ช่วยและผู้แทน นายอำเภอ อยู่ในบังคับบัญชาอำเภอ อำเภอ ๑ มีจำนวน ปลัดอำเภอ มากน้อย ตามสมควร แก่ราชการ

(๓) สมุห์บัญชีอำเภอ คือ ข้าราชการ มีสังกัดใน กรมสรรพากร มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการเก็บภาษีอากรและผลประโยชน์แผ่นดิน อยู่ในบังคับบัญชาอำเภอ

มาตรา ๖๗ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ สมุห์บัญชี ซึ่งรวมเรียกกันว่ากรมการอำเภอนี้ แม้มีตำแหน่งต่างกันย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในการที่จะให้การปกครองอำเภอขึ้นเรียบร้อย แต่เมื่อตำแหน่งใดการมากเหตุขมื่อ หรือว่าว่าง พนักงานกรมการอำเภอ แม้อยู่ในตำแหน่งอื่น ต้องช่วยแต่ต้องทำแทนกัน จะถือว่าเป็นพนักงานต่างกันนั้นไม่ได้

มาตรา ๖๘ นายอำเภอมีอำนาจในส่วนราชการฝ่ายพลเรือนเหนือข้าราชการทุกแผนกที่ประจำรักษาราชการในอำเภอ นั้น อำนาจที่ว่านี้ไม่มีแก่อำเภอที่ตั้งที่ว่าการเมือง หรือที่ว่าการมณฑล

มาตรา ๖๙ นอกจากกรมการอำเภอในอำเภอ ๑ ให้มีตำแหน่งเสมียนพนักงานอยู่ในบังคับกรมการอำเภออีกมากน้อยตามสมควรแก่ราชการ

มาตรา ๗๖ พนักงานปกครองกิ่งอำเภอ จะมีกรมการอำเภอ
รอง แต่ นายอำเภอตำแหน่งใด อยู่ประจำการ แต่จะมีเด็มน พนักงาน
อยู่ประจำทำการ ที่กิ่งอำเภอเท่าใด ทั้งนี้แล้วแต่จะสมควรแก่
ราชการ แต่ผู้ที่เป็นใหญ่อยู่ประจำทำการที่กิ่งอำเภอต้องอยู่ใน
บังคับ นายอำเภอ แลทำการในหน้าที่ในเวลาที่ นายอำเภอมิได้มาอยู่
ที่กิ่งอำเภอ เหมือน เป็นผู้แทน นายอำเภอ คนนั้น

มาตรา ๗๗ อำเภอใด มีกิ่งอำเภอ การอย่างใด จะควรแยก
เป็นส่วนไปสำหรับ กิ่งอำเภอ แต่การอย่างใด ควร รวมทำ แต่ในที่
ว่า การอำเภอ แห่งเดียว ทั้งนี้ว่า ราชการ เมือง มีอำนาจที่จะ กำหนด
ได้ โดย อนุมัติ ของ สมิุเทศาภิบาล

มาตรา ๗๘ การเลือกตั้ง ย้าย ถอน นายอำเภอ ให้ สมิุเทศาภิบาล มี
อำนาจที่จะทำได้ โดย อนุมัติ ของ เสนาบดี

มาตรา ๗๙ การเลือกตั้ง ย้าย ถอน ปลัดอำเภอ สมิุห่วยอำเภอ ไม่
ผู้ว่า ราชการ เมือง มีอำนาจที่จะทำได้ โดย อนุมัติ ของ สมิุเทศาภิบาล
สมิุเทศาภิบาล ต้อง บอก เข้า มา ยัง เสนาบดี ให้ ทราบ จง ด้วย ทุก คราว

มาตรา ๘๐ การเลือกตั้ง ย้าย ถอน เด็มน พนักงาน ใน อำเภอ ให้
ผู้ว่า ราชการ เมือง มีอำนาจที่จะทำได้ ต้อง บอก ให้ สมิุเทศาภิบาล
ทราบ ด้วย จง ทุก คราว

มาตรา ๗๕ เวลาตำแหน่ง ปลัดอำเภอ หรือ สมุห์บัญชี อำเภอว่าง ให้ นายอำเภอ มีอำนาจที่จะจัดผู้หนึ่งผู้ใด ในขณะกรมการอำเภอ หรือ เสมียน พนักงาน คนหนึ่งคนใด เข้าทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ชั่วคราว แต่ต้องรีบบอกไปยังผู้ว่าราชการเมือง แต่ให้ผู้นั้นทำการในตำแหน่งนั้นไปก่อนจะได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานผู้ใหญ่ให้เป็นประการใด

เวลาตำแหน่ง เสมียน พนักงาน ใน อำเภอว่าง ให้ นายอำเภอ มีอำนาจที่จะจัดคนเข้าทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ชั่วคราว แต่ต้องบอกขออนุมัติของผู้ว่าราชการเมืองภายในเดือน ๑ แล้วแต่ผู้ว่าราชการเมืองจะตั้งผู้นั้นหรือผู้อื่นให้แทนในตำแหน่งที่ว่าง

มาตรา ๗๖ บรรดาข้าราชการ ซึ่งมีสังกัดทำราชการ อยู่ในที่ว่าการอำเภอ นายอำเภอ มีอำนาจที่จะให้ลาได้คราวละไม่เกิน ๑๕ วัน

มาตรา ๗๗ ถ้าแลผู้ใด มีเหตุอัน นายอำเภอ เห็นว่าจะให้ทำราชการ อยู่ในตำแหน่งจะเสียราชการ นายอำเภอ จะให้ผู้นั้นพักราชการเสียชั่วคราวก็ได้ แต่ในกรณีที่สั่งให้พักราชการนี้ ต้องบอกให้ผู้นั้นว่าราชการเมืองทราบภายใน ๑๕ วัน คำตัดสินเป็นเด็ดขาดในเรื่องนั้น ให้เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจที่จะตั้งตำแหน่งที่เกิดเหตุขึ้น

มาตรา ๗๘ ให้มีดวงตราประจำตำแหน่ง นายอำเภอ แดดวงตราสำหรับ นายกิ่ง อำเภอ สำหรับ ประทับ กำกับ ถายมือ ที่ลงชื่อ ในหนังสือสำคัญต่าง ๆ บรรดาหนังสือที่ทำในนามแต่หน้าที่กรมการอำเภอ ห้ามมิให้ใช้ตราอื่น ประทับ แดดวงตราประจำตำแหน่งนี้ ในเวลาผู้ใด ทำการแทน หรือ ถึงตำแหน่งนั้นก็ได้ใช้ก็ได้

มาตรา ๗๗ ในเวลาตำแหน่ง นายอำเภอว่างก็ดี หรือ นายอำเภอ จะทำการ ใน วันที่ไม่ได้ชื่อคราวก็ดี ถ้า แล สมเหตุสภาพ ภัยพิบัติ หรือ ผู้ว่า ราชการเมือง มิได้มีคำสั่ง เป็น อย่าง อื่นแล้ว ให้กรรมการ อำเภอ ซึ่ง มียศ สูงกว่าผู้ อื่น เป็น ผู้ แทน

มาตรา ๗๘ ผู้ แทน มีอำนาจ นำที่ แล ความรับผิดชอบ ของ ตำแหน่ง ที่ แทน นั้น ทุก อย่าง เว้น ใต้ อำนาจ อื่น เป็น ส่วน บุคคล หรือ ที่ มี ข้อ ห้าม ใต้ โดย เฉพาะ มิ ให้ผู้ แทน ทำ ได้

มาตรา ๗๙ นำที่ กรรมการ อำเภอ ที่ กล่าว ใต้ ใน พระราชบัญญัติ นี้ ก่อ หรือ ใน ที่ อื่น ก็ดี ถ้า มิ ได้ ระบุ ว่าเป็น นำที่ เฉพาะ นายอำเภอ หรือ เฉพาะ ตำแหน่ง ใด ใน กรรมการ อำเภอ ไซ้ ให้ พิจารณา ใจ ว่า เป็น นำที่ และ รับผิดชอบ ซบ รวม กัน นายอำเภอ เป็น หัว หน้า จะ ทำ การ นั้น เอง หรือ จะ มอบหมาย ให้ กรรมการ อำเภอ คน ใด ทำ โดย อนุมัติ ของ นาย อำเภอ ก็ ได้ แต่ นายอำเภอ จะ หลีก ความ รับผิดชอบ ใน การ ทั้ง ปวง เพราะเหตุ ที่ อื่น ว่า ได้ ให้ผู้ อื่น ทำ แทน นั้น ไม่ ได้

มาตรา ๘๐ ใน การ ที่ จะ พึง บังคับ บัญชา ราชการ ก่อ ไป กรรมการ อำเภอ อยู่ใน บังคับ บัญชา ผู้ ว่า ราชการ เมือง โดย ตรง จะ สม ดัง คำสั่ง ผู้ ว่า ราชการ เมือง ได้ แต่ ผู้ ว่า ราชการ มณฑล หรือ ส่วน ที่ เจ้า กระ ทรวง ใน กรุง เทพฯ ผู้ มี ราชการ นั้น ๆ แต่ การ โดย ปรกติ ซึ่ง ย่อม มี ราชการ เป็น เจ้า แห่ง ราชการ เมือง หรือ มณฑล ไป ราชการ เฉพาะ แทน ใน

ที่ว่ากรรมาชิกอำเภอ ถ้าแต่ผู้ตรวจนั้น กระทำการ ตาม คำสั่ง แต่รับ อำนาจไป จากผู้ว่าราชการ เมือง หรือผู้สำเร็จ ราชการ มณฑลหรือเจ้ากระทรวง กรม การ อำเภอ ต้อง เช็ด พังเหมือนคำสั่งผู้ว่าราชการเมืองผู้สำเร็จราชการมณฑล แต่เจ้ากระทรวง ที่ ใช้มานั้น ถ้าหากว่าผู้ตรวจ การ นั้น มาโดยลำพัง นำที่ ของ ตน จะสั่ง ให้จัดการ ใน แขนง นั้น ๆ ประการ ไต่ กรมการอำเภอ ควร ทำตาม ต่อเมื่อ คำสั่ง ไม่ ขัด กับ คำสั่ง ผู้ว่าราชการ เมือง แต่ นาย อำเภอ เห็น ชอบด้วย ถ้า มีเจ้าพนักงาน มา สั่ง การ ประการ ไต่ ๆ กรมการ อำเภอ ต้อง รายงาน ให้ผู้ว่าราชการ เมือง ทราบด้วย จง ทุก คราว

ตอน ๓ หน้าที่แต่อำนาจของ กรมการ อำเภอ

ก. การ ปกครอง ท้องที่

มาตรา ๘๓ กรมการ อำเภอ ต้อง ตรวจตรวจแฉ่งจัดการปกครองตำบลแต่ หมู่บ้าน ให้เป็น ไป ได้จริง ดัง พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘๔ กรมการ อำเภอ ต้อง เอา ใจ ได้ สำนึกให้คุ้นเคยกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล เป็น ที่ ปลูกษา หา หรือ แลเป็น ผู้รับ ช่วย แก้ไข ความ ขัดข้อง ให้แก่เขา

มาตรา ๘๕ ให้กรมการ อำเภอ เรียก ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน แพทย์ ประจำตำบลพร้อม กัน หรือ เรียก ประชุม แต่ เฉพาะ ตำแหน่ง มีประชุม กำนัน เป็น ต้น ใน เวลา มีการ จะต้อง ประชุมหาหรือต้องตามคำสั่งตามสมควร

มาตรา ๘๖ กรรมการอำเภอรับผิดชอบที่จะรักษาสถานที่ว่าการอำเภอ
รพ. หนังสือ แด่ บัญชี ตลอดจน บริเวณ ที่ว่าการอำเภอ ให้เรียบร้อย

มาตรา ๘๗ กรรมการอำเภอต้องให้ราษฎร ที่มีกิจ ชุระหาได้ ทุกเมื่อ
ถ้าราษฎร มาร้องทุกข์ อย่างใด ซึ่ง กรรมการ อำเภอ ควร ช่วย ได้ ต้องช่วย
ตามสมควร

มาตรา ๘๘ กรรมการ อำเภอ ต้อง หมั่น ตรวจสอบ ท้อง ที่ ใน เขต อำเภอ ของ
ตน แด่ ท้อง ที่ อำเภอ อื่น ที่ ติด ต่อ กัน ให้ รู้ ความเป็น ไป ใน ท้อง ที่ นั้น ๆ

มาตรา ๘๙ บรรดา หนังสือ สำคัญ ที่ ต้อง ทำ ตาม กฎหมาย ถ้า
กฎหมาย แด่ ข้อ บังคับ มิได้ ระบุ ไว้ ว่า เป็น หน้า ที่ ของ พนักงาน อื่น ทำ แล้ว ให้
เป็น หน้า ที่ ของ กรรมการ อำเภอ ที่ จะ ทำ สำหรับ การ ใน อำเภอ นั้น

มาตรา ๙๐ กรรมการ อำเภอ เป็น พนักงาน ทำ หนังสือ เดินทาง สำหรับ
ราษฎร ใน ท้อง ที่ อำเภอ นั้น จะ ไป มา คำ ขาย ใน ที่ อื่น

มาตรา ๙๑ หน้า ที่ ของ กรรมการ อำเภอ ใน การ ทำ ทะเบียน บัญชี นั้น คือ
ทำ บัญชี สำมโน ครุฑ แด่ ทะเบียน ทุก ๆ อย่าง บรรดา ที่ ต้อง การ ใช้
ใน ราชการ

มาตรา ๙๒ รายงาน ราชการ ที่ กรรมการ อำเภอ จะ ต้อง ทำ นั้น จำแนก
เป็น กิจ ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ กรรมการ อำเภอ เป็น หุแปน ตา ของ รัฐบาล ต้อง เอาใจ ได้ ตรวจสอบ
ตรา ตีบ ส่วน ความทุกข์ สุข ของ ราษฎร แด่ ความทุกข์ ที่ เกิด มี ใน ท้อง

ที่ ของ คน การ อันใด ที่ รัฐบาล ควร รู้ เพื่อ ความ สุข ของ ราษฎร แล ประโยชน์ ของ ราชการ กรมการ อำเภอดัง นั้น เป็น หน้า ที่ ๆ จะ รายงาน ให้ รัฐบาล ทราบ ความ ตาม ที่ เป็น จริง

ข้อ ๒ โดย ปรกติ ให้ กรมการ อำเภอดัง นั้น รายงาน ต่อ ผู้ว่า ราชการ เมือง ของ คน แต่ ถ้า มี คำ สั่ง โดย เฉพาะ ให้ รายงาน การ อย่าง ใด ต่อ ผู้ ใด ก็ ดี หรือ ว่า เหตุ การณ์ อัน ใด เกิด ขึ้น กรมการ อำเภอดัง นั้น จะ รายงาน ต่อ ผู้ว่า ราชการ เมือง ของ คน ก่อน จะ ไม่ ทัก ประโยชน์ ของ ราชการ จะ รายงาน ไป ยัง ที่ แห่ง นั้น ๆ ซึ่ง เห็น ว่า จะ เป็น ประโยชน์ อย่าง ดี แก่ ราชการ ก็ได้ แต่ ต้อง บอก ให้ ผู้ว่า ราชการ เมือง ของ คน ทราบ ลง ทัก ทราวด

ข้อ ๓ รายงาน ประจำ บอก เหตุ การณ์ แล ข้อ ราชการ บรรดา มี ใน อำเภอดัง นั้น ควร ยื่น ต่อ ผู้ว่า ราชการ เมือง ไม่ น้อย กว่า เดือน ละ ครั้ง ๑ รายงาน การ จน นั้น แล แต่ กำหนด ใน ข้อ บัญญัติ หรือ เหตุ การณ์ อัน ควร รายงาน ส่วน รายงาน ต่อดัง นั้น บอก เหตุ สำคัญ ซึ่งเป็น ปัจจุบัน ทัก ด่วน เกิด ขึ้น นั้น ต้อง รับ รายงาน ทันที แล ส่ง โดย โทรเลข หรือ โทรศัพท อย่าง เร็ว ที่ สุด ที่ จะ ส่ง ได้

ข. การ บังคับ ภัยอันตราย ของ ราษฎร แล รักษา ความ สงบ ใน ท้อง ที่

มาตรา ๕๓ เวลา มี การ ประชุม ชน มาก ใน ที่ ใด เช่น ใน เวลา มี การ นัก ชัก ตัก ญ เป็น ต้น กรมการ อำเภอดัง นั้น กับ กำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน ตำบล นั้น ต้อง จัด การ รักษา ความ เรียบ ร้อย ใน ที่ ประชุม ชน

วันที่ ๓๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๖๑

มาตรา ๕๔ กรรมการอำเภอต้องคอยตรวจตราตักเตือนกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ไม่เครื่องสัตตมูญ เรียกลูกบ้าน ช่วยกันดับไฟ หรือ ระวังเหตุภัยอันตราย อย่างอื่น หรือจับโจรผู้ร้ายทุกหมู่บ้าน

มาตรา ๕๕ เมื่อกรรมการอำเภอได้ปรึกษากำนันผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้นแล้ว เห็นว่าหมู่บ้านใดอยู่ในที่ซึ่งสมควรจะจัดการล้อมรั้วป้องกันโจรได้ ให้กรรมการอำเภอนำเสนอต่อผู้ว่าราชการเมือง เมื่อผู้ว่าราชการเมืองเห็นชอบด้วยแล้ว ก็ให้กรรมการอำเภอชี้แจงแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน แลราษฎรในหมู่บ้านนั้น ทำรั้วล้อมรอบหมู่บ้าน มีประตูเป็นทางเข้าออกที่แห่งเดียว แต่ชาวบ้านนั้นจะเห็นควร เวลากลางคืนให้ผู้ใหญ่บ้านจัดราษฎรผลัดเปลี่ยนกันรักษาประตูบ้องกันโจรผู้ร้ายให้ทั้งหมู่บ้าน

มาตรา ๕๖ หมู่บ้านใดตั้งอยู่ใกล้ป่าพงอันเป็นเชื้อไฟ เมื่อถึงฤดูพงแห้งให้กรรมการอำเภอตั้งราษฎรในหมู่บ้านนั้น ให้ช่วยกันถางพงให้เตียนออกไปห่างบ้านเรือน บ้องกันอย่าให้เป็นอศักไภยแก่หมู่บ้านนั้น

มาตรา ๕๗ เมื่อกำนันตำบลใดรายงานมาว่า เจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเช่าเรือนแห่งใดที่ร้างหรือทรุดโทรม ไม่กระทำการตามคำสั่งให้จัดการซ่อมแซมรักษาเรือนนั้น ให้ติดตามความที่กล่าวไว้ใน มาตรา ๕๕

ให้กรรมการ อำเภอดำเนินคดี ตามควร แก่การ ถ้าไม่ทำตามบังคับ

ให้กรรมการ อำเภอดำเนินคดี มีอำนาจบริเวณนั้นได้ แต่เรียกเอาค่า หรือ แก่เจ้าของ

มาตรา ๙๘ ราษฎรยกมือไป ปลุกเรว อยู่ใน ที่ปลุกเรว อันนำกตั้ง

อันตราด้วยโจรผู้ร้าย กัด หรือ นำกตั้ง จะเป็นที่ช่อง ของโจรผู้ร้าย

กัด เมื่อ กรรมการ อำเภอดำเนินคดี ปรึกษา กับ กำนัน ในท้องที่นั้น เห็นด้วยกัน

แล้ว ก็ให้บังคับให้ผู้นั้น ย้ายเข้ามา อยู่ เสียใน หมู่บ้าน

มาตรา ๙๙ ในเวลาอึดคัดอาหาร ให้กรรมการ อำเภอดำเนินคดี

ตักเตือน ราษฎร ให้เก็บรักษา เขาไว้ ให้พอ บริโภค

มาตรา ๑๐๐ ถ้าแห่งใด เขาไม่พอ แก่ราษฎร ในเวลา อึดคัด ให้กรม

การ อำเภอดำเนินคดี รับรายงาน และ กะประมาณ จำนวน เขาที่ขาด อันราษฎร จะ

ไม่พึง ขวนขวาย หาเองได้ แจ้ง ค่ำผู้ว่า ราชการ เมือง ถ้าแต่รัฐบาล

จัดตั้ง เขา หลวง มา แก่ อึดคัดไซ้ เป็น น้ำที่ ของ กรรมการ อำเภอดำเนินคดี

จัดการ จำหน่าย เขาตาม วิธี ที่ ส้มควร คือ

(๑) ผู้ใด มีทุน พอซื้อ ให้ผู้นั้น ซื้อได้ เท่า ราคา ทุน

(๒) ผู้ใด ทำนาได้ยังไม่เต็ม ให้ผู้นั้น ยืม โดย สัญญา ดั่งเงิน เมื่อ

ขาย เขาใหม่ได้ เท่า ราคา ทุน ที่ รับเขาไป ในเวลานั้น หรือ ใช้ด้วย เขาใหม่

เมื่อทำได้ คิดตาม ราคา เขาใหม่ ในเวลานั้น เท่า ทุน ที่ รัฐบาล ให้ ยืมไป

(๓) ผู้ใดทำการเพาะ ปลูก หรือ หาดินค้าป่าอิน อาจ จะ หาดินค้า มาแลกเปลี่ยนได้ ก็ยอมรับสินค้าจากผู้นั้น แลกเข้าโดยคิดราคาตามสมควร แต่พอใจทั้ง ๒ ฝ่าย

(๔) ผู้ใด อาจ จะ ทำการได้แต่ด้วยแรง ก็ หางานอิน ประกอบ ด้วยสาธารณประโยชน์ เช่น ขุดสระน้ำ ทำถนน หรือ ซ่อมแซมสถานที่ ทำราชการ เป็นต้น ให้ผู้นั้นรับจ้างทำคิดเข้าให้ตามราคาทุนเป็นค่าจ้าง โดยอัตราสูง กว่าที่เขาจ้างกัน ทำการในที่นั้น ๑ ใน ๔ ส่วน คือ ถ้าอัตราค่าจ้างเขาจ้างกันโดยปกติวันละบาท ๑ ให้ให้เขาเท่าราคา วันละ ๑ บาท ๒๕ สตางค์ เป็นต้น

(๕) ห้ามมิให้ ใดๆ เข้าแก่ผู้ที่ยังสามารถกระทำการแลกเปลี่ยนได้ด้วยการใด ใดๆ แต่ผู้ซึ่งไม่ สามารถกระทำการแลกเปลี่ยนได้จริงๆ เช่น คนเจ็บไข้ ชราทุพพลภาพ หรือทารกนั้น ควรให้ ได้รับเช่าของหลวง พอสมควร แต่ที่จะเลี้ยงชีวิตใน เวลา อีกครั้ง นั้น

ข. การ ที่ เกี่ยว ด้วย ความ แพ่ง แล ความ อาญา

มาตรา ๑๐๑ หน้าที่ แด่อำนาจ ของ กรมการ อำเภอบน การ ที่ เกี่ยว ด้วย ความ อาญานั้น มีดัง ต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ บรรดาอำนาจ ซึ่ง กฎหมาย กำหนด ไว้สำหรับ ผู้ใหญ่ บ้าน แล บ้านนั้น ให้กรมการ อำเภอบน ใช้ ได้ ทุก อย่าง

ข้อ ๒ ความอาญาเกิดขึ้นในท้องที่อำเภอใด หรือตัวจำเลยมา
อาไศรย อยู่ในท้องที่อำเภอใด ให้กรรมการ อำเภอ มีอำนาจที่จะ ตั้งให้
จับผู้ต้องหา มาได้ ส่วนคดี เรื่อง นั้นในชั้นต้น

ข้อ ๓ ในการได้ ส่วนในชั้นต้น กติ หรือจัดการ ตามหมาย อย่าง
ใด ๆ หรือตามคำสั่ง ของศาล หรือคำสั่ง ในทาง ราชการ อย่างใด ๆ
กิติ ให้กรรมการ อำเภอ มีอำนาจที่จะ ออกหมาย เรียกตัว คน มา สืบบาติให้
การ เปรน พยาน หมาย ค้น บ้าน เรือน หรือ หมาย ยึด สิ่ง ของได้

ข้อ ๔ ในการ ค้น บ้าน เรือน หรือ ยึด สิ่ง ของ นั้น ถ้า นาย อำเภอ
ไปค้น หรือ ยึด เองไม่ คง มี หมาย ถ้า จะ แต่ง ให้ผู้ ชื่น ไปค้น หรือ ยึด
ก็ให้ นาย อำเภอ มี หมาย ตั้ง เจ้าพนักงาน ผู้ ถู กหมาย มี อำนาจ ที่จะ ค้น แล ยึด
ได้ ตาม หมาย

ข้อ ๕ ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งได้ตัว มาต่อ หน้า กรรมการ
อำเภอ นั้น โดย ปกติ นาย อำเภอ ควร ยอม ให้ มี ประกัน แต่ ถ้า นาย อำเภอ
เห็น ว่า มี เหตุ การณ์ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ที่ จะ กล่าว ใน มาตรา นี้ ก็ ให้เอา
ตัวไว้ คือ

- (ก) เป็น คดี ฉกรรจ์ ที่ ต้อง ด้วย โทษ จำคุก ตั้งแต่ ๑๐ ปี ขึ้น ไป อย่าง
๑ หรือ
- (ข) ถ้า ผู้ ต้องหา หลบหนี จะ จับ ได้ โดย ยาก อย่าง ๑ หรือ
- (ค) เห็น ได้ ว่า ถ้า ปลดปล่อย ผู้ นั้น ไป จะ ทำให้ เกิด เหตุ อันตราย อย่าง ๑
หรือ

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๖๕

.....

(ง) ถ้าปล่อยไปจะขัดข้องหรือลำบากแก่การได้ส่วนคดีในชั้นต้น
อย่าง ๑

ข้อ ๖ การได้ส่วนคดีในชั้นต้นนั้น ต้องลงมือภายใน ๔๘ ชั่วโมง
ตั้งแต่วันที่จับผู้ต้องหา นายอำเภอต้องบริหารจัดการโดยเร็วที่จะ
ทำได้ แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปยังเมือง ให้ส่งต่อไปยังศาลซึ่งมีหน้าที่
พิจารณาคดีนั้น โดยวิธีที่กล่าวต่อไปนี้

ถ้าเป็นตำบลที่มีศาลซึ่งมีอำนาจ แต่ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ด้วย
กัน ให้ส่งตัวผู้ต้องหาต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่
ผู้ต้องหาได้ตกมาอยู่ในความควบคุมของกรมการอำเภอ

ถ้าเป็นที่อื่น ให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปยังศาลโดยเร็วที่จะทำได้ แต่
ห้ามมิให้กักขังตัวผู้ต้องหาไว้ที่ว่าการอำเภอเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมง โดย
ไม่มีเหตุจำเป็น

ถ้าเมื่อส่งผู้ต้องหาไปยังศาล นายอำเภอทำการได้ส่วนคดีในชั้น
ต้นยังไม่สำเร็จ ก็ให้เจ้าพนักงานเมืองร้องต่อศาลขอผิดให้มีเวลา
ได้ส่วนต่อไปตามสมควร

ข้อ ๗ ในการได้ส่วนความอาญา ถ้า นายอำเภอเห็นว่าไม่มี
หลักฐานข้างฝ่ายโจทก์ ให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ถ้าผู้ต้องหาต้อง
ด้วยหมายสั่งจับของศาลอยู่แล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานเมืองร้องขอต่อ
ศาลให้ส่งปล่อยตัวผู้ต้องหา

มาตรา ๑๐๒ กรรมการ อธิบดี ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมการ
รักษาความเรียบร้อย แด่ตบยสืบสืบใจผู้ภายใน ทั้งที่ ของ คน

มาตรา ๑๐๓ เมื่อมีเหตุ ผู้คนออก กระทำร้ายตายลงใน ท้องที่อำเภอใด
ก็ดี พลั่ว หรือ มีบาด แผล เจ็บ บวช ผ่าหลัง ก็ดี ผู้ที่ถูกกระทำร้าย
พลั่ว หรือ มีบาด แผล มาขอให้ ชี้ผู้กระทำ ก็ดี เป็น หน้า ที่ ของ กรรมการ
อำเภอ ที่จะ ตรวจ ชี้ผู้กระทำ หรือ พลั่ว คดี พตาม พระราชบัญญัติ แด่จุด คำ
ให้การ พร้อม ด้วย พยาน แด่ทำ หนังสือ ชี้ผู้กระทำ ไว้ เป็น หลัก ถาน

มาตรา ๑๐๔ เมื่อเกิดเหตุ เสีย ทรัพย์สิน แก่ ผู้หนึ่ง ผู้ใด เช่น ถูก
โจร โภย เป็น ต้น เป็น หน้า ที่ ของ กรรมการ อำเภอ ที่จะ ทำ คำตรา สืบ ตาม คำ
ขอ ร้อง ของ เจ้า ทรัพย์สิน หรือ เพื่อ หลัก ถาน ใน ราชการ

มาตรา ๑๐๕ ความผิด อย่างไร ก็ อัน ต้อง ตาม ประมวล กฎหมาย
อาญา หรือ กฎหมาย อื่น กำหนด เป็น โทษ ก็ดี ความผิด ต้อง
เดิมิต พระราชบัญญัติ ภาษี อากร อัน เบี้ย ปรับ กำหนด ไว้ ใน พระราชบัญญัติ
ไม่เกิน ๒๐๐ บาท ก็ดี เมื่อ กรรมการ อำเภอ ได้ ส่วน เห็น ว่า จำเลย
มี พิรุช ให้ กรรมการ อำเภอ มี อำนาจ ที่จะ เบี้ยปรับ ให้ ตก ลง กัน ได้
ถ้า ไม่ ตก ลง กัน ได้ ก็ดี หรือ กรรมการ อำเภอ เห็น ว่า โทษ ของ จำเลย
เกิน กว่า ปรับ ๒๐๐ บาท หรือ เป็น โทษ ทั้ง ปรับ ทั้ง จำ หรือ โทษ จำ
อย่าง เดียว ก็ดี ก็ ให้ ส่ง คดี เรื่อง นั้น ไป ยื่น เมื่อ

มาตรา ๑๐๖ ถ้า มี ผู้ ขอ ร้อง อายุ คดี ตัว คน หรือ สิ่ง ของ โดย ชอบ

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๑ หน้า ๒๒๑๗

ด้วยกฎหมาย เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับชายใด แต่ทำ
หนังสือ หลัก ตามใน การ ลงบันทึก

มาตรา ๑๑๗ เงิน ค่าจ้าง หรือ ของ กลาง ในคดีที่จะ ต้อง รักษา
ไว้ ใน อำเภอ นั้น หรือ จะ ต้อง นำ ส่ง ไป ยัง เมือง เป็น หน้าที่ ของ
กรมการอำเภอที่จะจัดการรักษาแต่ นำ ดัง

มาตรา ๑๑๘ กรมการอำเภอมีอำนาจฝ่ายตุลาการ ในทาง ความ
แพ่ง ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ความแพ่งอย่างใด ๆ ราคาไม่เกิน ๒๐๐ บาท ซึ่ง เกิด ขึ้น
ใน อำเภอ นั้น ก็ดี หรือ จำเลย อยู่ใน อำเภอ นั้น ก็ดี ถ้า ฝ่าย โจทย์ มา
ร้อง ขอ ต่อ กรมการอำเภอ ให้ เรียก จำเลย มา ว่ากล่าว เปรียบเทียบเป็นความ
แท้แก่ ให้ แลดู แก่ กัน โดยไม่ ร้อง ไป ร้อง ฟ้อง ยัง โรงแศล ก็ให้ กรมการ
อำเภอ มีอำนาจที่จะ หมาย เรียก จำเลย มา ว่ากล่าว เปรียบเทียบได้

ข้อ ๒ ถ้า กรมการอำเภอ เปรียบเทียบ โจทย์ จำเลย ไม่ ตก ลง กัน ก็
ให้ ยกเลิก คดี เรื่อง นั้น ให้ เขาไป ฟ้อง ร้อง กัน ยัง โรงแศล

ข้อ ๓ ใน การ เปรียบเทียบ ความ แพ่ง ที่ ว่า มา ใน ข้อ ก่อน ถ้า
โจทย์ จำเลย ดั้ญจะ ยอม ตก ลง ตาม คำ พยาน หรือ คำ ช้ ชาติ ของ
ผู้ใด ให้ กรมการอำเภอ มีอำนาจที่จะ หมาย เรียก ผู้ นั้น มา เบิก ความ
หรือ ช้ ชาติ ให้ สืบ เรื่อง นั้น เป็น อัน แลดู แก่ กัน ได้

ข้อ ๔ ใน การ เปรียบเทียบ ความ แพ่ง นี้ ถ้า ยอม กัน แลดู ให้
กรมการอำเภอ เช่น ข้อ ความ ที่ ตก ลง กัน แต่ ให้ ทิ้ง ต้อง ฝ่าย กับ กรม

เล่ม ๓๑ หน้า ๒๖๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

การ อำนวยเงินกู้ในใบขอม นั้น แลมอบให้ทั้ง ๒ ฝ่าย ถือไว้ ถ้า ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดไม่ทำตาม ขอม ให้ อีกฝ่าย หนึ่ง มีอำนาจที่จะเอาใบ ขอม นั้นไปร้อง ยังโรง ศาล ขอให้ ศาล บังคับตาม ขอม

ข้อ ๕ คดี ที่ กรมการ อำนวย เปรียบเทียบ ขอม กัน แล้ว ให้ ถือ ว่าเหมือน คดี ที่ อนุญาโตตุลาการ ได้ พิจารณา เป็น เด็ดขาด ฝ่ายใด จะ เอา คดี นั้น กลับไป ร้อง ฟ้อง ชกไม่ ได้

ข้อ ๖ ในการ เปรียบเทียบ ความ พัง ให้ เรียก ค่า ชรรม เนียม ดังนี้ ค่า หมายถึง แล ค่า เขียน คำ ร้อง รวม กัน บาท ๑ ค่า ทำใบ ขอม ๒ บาท ค่า ชรรม เนียม นั้น ควร เรียก แก่ ผู้ แพ้ แต่ ถ้า ๒ ฝ่าย เขา ยิน ขอม จะ ช่วย กัน เสีย ก็ ให้ เรียก ตาม ขอม หาก ผู้ จะ ต้อง เสีย ไม่มี เงิน จะ เสีย ก็ ให้ กรม การ อำนวย มี อำนาจ ที่จะ ยก ค่า ชรรม เนียม ขึ้น เป็น ส่วน ของ หดวง ให้ ได้

ค. การ บังคับ หนี้ ร้าย

มาตรา ๑๐๙ กรมการ อำนวย ต้อง คอย ระวัง อย่า ให้ หนี้ ร้าย แพร่ หายไป ใน ประชุม ชน ต้อง คอย ดู แล บังคับ กัน หรือ เมื่อ หนี้ เกิด ขึ้น ก็ ต้อง จัดการ รักษา อย่า ให้ ติด ค่อย สก ตาม มาก ไป

มาตรา ๑๑๐ เพราะ เหตุ ที่ ได้ โครก เป็น แตน เกิด ของ หนี้ ร้าย คือ อหิวาตกโรค แล กาฬโรค เป็นต้น กรมการ อำนวย ต้อง คอย ตรวจ ตรา ว่า ถ้า ถ้าว คน ใน ท้อง ที่ อย่า ให้ ทอด ทิ้ง หรือ ปลดปล่อย ให้ เกิด ความ ได้ โครก ขึ้น จะ เป็น เหตุ ให้ เกิด โรค ไทย์ ไข้ เจ็บ แก่ ประชา ชน

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๑ หน้า ๒๖๒๙

มาตรา ๑๑๑ กรมการอำเภอต้องเขาเป็น ชูระตรวจตราอุท หนุน ให้แพทย์ประจำตำบลดูแลการ รักษาพยาบาล คือ การ ปลูก ทรพัสมี แดจำหน่ายยา หลวง เป็น ต้น แดให้ราษฎรได้รับความ บั้บง กััน แด รักษาโรค ตาม ส้มคอร แก่การ ที่ จะ เป็น ได้

มาตรา ๑๑๒ ในเวลาเกิดโรค ร้าย คัด ค้อ ชันใน อำเภอ นั้น หรือ ใน ท้อง ที่ อำเภอ ชัน ซึ่ง อาจ จะ ถูกตาม มา ถึง อำเภอ นั้น ให้กรม การ อำเภอ ประกาศ คัก เดือน แก่ราษฎร ให้จัดการ บั้บง กััน แดรักษาโรค ถ้า หาก ว่า จะ ควร จัด การ บั้บง กััน ได้ อย่าง ไต หรือ ว่า ควร จะ รับ ร้อง เรี้ยน ค้อผู้ใหญ่ ขอ ก่าถึง อุท หนุน ประการ ไต ก็ให้กรมการ อำเภอจัดการ ตาม ส้มคอร

มาตรา ๑๑๓ ถ้าเกิดโรค ร้าย ที่ คัด ค้อ ชันใน อำเภอ ไต ให้กรม การ อำเภอ นั้น รับ บอกร ชาว โดย ทาง อย่าง เร็ว ที่ สุด ที่ จะ บอกร ได้ ให้ผู้ใหญ่ เหนือคนทราบ แดว่าให้รายงาน เหตุ ความ ชันนั้น ค้อไป เเน่อง ๆ จด ก่าว่าโรค จะ สงบ

ค. บำรุง การ ทำนา ค้าขาย บ่าไม่ แด ทาง ไป มา ค้อ กััน

มาตรา ๑๑๔ กรมการอำเภอต้องตรวจให้รู้ ทำเอา ที่ ทำมาหาเลี้ยงชีพ ของราษฎรใน อำเภอ นั้น คือ ที่นา ที่สวน ที่จับ สักจัวน้ำ เป็น ต้น

และต้อง สอบสวนให้รู้ว่่าที่ เหน้่า นั้น เขาไ้รย ส่าย น้ำ ทางใด ควร ทำ

— บัญชีมี ทะเบียนไว้ ในที่ ว่าการ อำเภอ

มาตรา ๑๑๕ การ บำรุง ผลประโยชน์ ใน การ หาเลี้ยง ชีพ ของราษฎร
กั้ การ บ้อง กัน ภัยอันตราย มิให้ เกิด แก่ การ หาเลี้ยงชีพ ของ ราษฎร กั้
อื่น ต้อง การ ความ พริ้มเพี้ยง ช่วย กัน ใน หมู่ ราษฎร ยกตัว อย่าง ดัง
บางคราว จะ ต้อง ทำ ทำนบ ปืดน้ำ บาง คราว ต้อง ระบาย น้ำ สำหรับ การ
เพาะปลูก การ เหน้่า นี้ เป้น น้ำ ที่ ของ กรมการ อำเภอ จะ ต้อง เอาใจ ใ้
คอย ตรวจตรา แล ปลูกษา กำหน้ ผู้ใหญ่ บ้าน ถ้า มี การ ส้มควร จะ ต้อง
ทำ เพื่อ ให้ เจริญผล ประโยชน์ แก่ ราษฎร กั้ หรือ เพื่อ บ้อง กัน ความ
เสียหาย แก่ ผล ประโยชน์ นั้น กั้ ให้ กรมการ อำเภอ เรียก ราษฎร ช่วย กัน
ทำ การ นั้น ๆ ให้ สำ เร็จ ทัน ฤคกาล

มาตรา ๑๑๖ การ รักษา ผลประโยชน์ ใน การ หาเลี้ยง ชีพ ของราษฎร
เช่น การ ปืด น้ำ แล ระบาย น้ำ เช่น ก่อวาง มา ใน มาตรา ก่อน เป้น ต้น
คลอง คน อย่าง อื่น ๆ ถ้า หาก เกิด เกียงแย่ง กัน ใน ประโยชน์ ที่ จะ พึง ได้
ยกตัว อย่าง ดัง เช่น ชาวนา ต้อง การ ให้ ปืด น้ำ ชาวเรือ ต้อง การ ให้ เป็ดน้ำ
ให้ เรือ เติน เป้น ต้น ให้ กรมการ อำเภอ เรียก กำหน้ ประชม ปลูกษา หา
วิธี ที่ จะ รักษา ประโยชน์ ทั้ง ๒ ฝ่าย หรือ ถ้า จะ ให้ ได้ ประโยชน์
ไม่ ได้ ทั้ง ๒ ฝ่าย กั้ ให้ รักษา ประโยชน์ ใหญ่ โดย ยอม ทั้ง ประโยชน์
น้อย ด้วย ความ จำ เป้น

เมื่อเห็นด้วยกันโดยมากประการใด ก็ให้กรมการอำเภอจัดการตามนั้น

มาตรา ๑๑๗ ห้าม คดอง แด่น้ำต่าง ๆ ย่อมเปนของที่
รัฐบาลปกปักรักษา เปนหน้าที่ของ กรมการ อำเภอ จะต้อง ตรวจตราอย่า
ให้เสีย แต่อย่าให้ผู้ใดทำให้เสียสาธารณประโยชน์ ถ้าจะ ต้องซ่อม
แซม ตกแต่ง ให้ กรมการ อำเภอ เรียก ราษฎร ช่วยกันทำอย่าง กัน ปูน้ำ ถนน

มาตรา ๑๑๘ กรมการ อำเภอ มีหน้าที่ จะ ต้อง ตรวจตรา แด่จัดการ
รักษาทางบก ทางน้ำ อัน เปนทาง ที่ ราษฎร ไป มา ค้าขาย ให้ ไป มา
โดย สดวกตาม ที่ จะ เปนได้ ทุกๆ ฤดูกาล อัน นี้ ถ้า จะ ต้อง ทำการ
ซ่อมแซม หรือ แก้ไข ความ ขัดข้อง ให้ กรมการ อำเภอ เรียก ราษฎร
ช่วยกัน ทำ อย่างว่า มา แล้ว

มาตรา ๑๑๙ กรมการ อำเภอ ต้อง ตรวจตรา รักษาป่าไม้ ซึ่ง รัฐบาล
หวงห้ามตาม ข้อ บังคับ การป่าไม้

มาตรา ๑๒๐ ที่ว่าง ซึ่ง รัฐบาลอนุญาต ให้ ราษฎร ทำการ เพาะปลูก นั้น
เปน หน้าที่ ของ กรมการ อำเภอ ที่ จะ ต้อง ตรวจตรา จัดการ บังคับ การ เกี่ยวข้อง
ในระหว่าง ราษฎร ที่ ไป ตั้ง ทำการ เพาะปลูก ก่อน ได้ รับ โฉนด

มาตรา ๑๒๑ ที่น้ำ อัน เปน ที่ รักษา พันธุ์สัตว์น้ำ เปน หน้าที่ ของ
กรมการ อำเภอ ที่ จะ ตรวจตรา รักษา บังคับ มิ ให้ พืช พันธุ์ สัตว์น้ำ สูญ ไป

มาตรา ๑๒๒ ที่อื่นเป็นสาธารณประโยชน์ คือ ที่ตั้งปลัดผู้
ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงด้วยกัน เป็นต้น ตลอดจน ถนนหนทาง
แต่ที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ได้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของ
กรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตรา รักษาอย่าให้ผู้ใดเบียดเบียนเขาไปเป็น
อาณาประโยชน์แต่เฉพาะตัว

มาตรา ๑๒๓ ที่วัด หรือ ก่อสร้างสถานอย่างอื่น ซึ่งเป็นของกลาง
สำหรับมหาชน ก็ให้อยู่ในหน้าที่กรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตรา
อุดหนุน ผู้ปกครอง รักษาอย่าให้ผู้ใดเบียดเบียนที่อื่นนั้น

ฉ. บำรุง การ ศึกษา

มาตรา ๑๒๔ กรมการอำเภอต้องปลูกษาด้วยกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน
และผู้อุปการะ การ ศึกษาในท้องที่ มีพระภิกษุสงฆ์เป็นต้น ช่วยกัน
แนะนำแต่จัดให้มีสถานี่ที่เล่าเรียนให้พอแก่เด็กในอำเภอ นั้น

มาตรา ๑๒๕ กรมการอำเภอต้องตรวจตรา ปลูกษาด้วยกำหนด
ผู้ใหญ่บ้าน และผู้อุปการะ การ ศึกษาในท้องที่ จัดบำรุง การ ส่ง สอนอย่า
ให้เสื่อมทราม

มาตรา ๑๒๖ กรมการอำเภอต้อง คอย ชี้แจงตักเตือนแก่กำนัน ผู้ใหญ่
บ้าน มีตามารดา และผู้ปกครองเด็กให้ส่งบุตรหลานไปเล่าเรียน

ง. การเก็บภาษีอากร

มาตรา ๑๒๗ บรรดาภาษีอากร ซึ่งมีตามกฎหมายหรือข้อบังคับ ให้พนักงานขึ้นเก็บแล้ว เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะจัดการ เก็บในอำเภอนั้น

มาตรา ๑๒๘ ในการเก็บภาษีอากร กรมการอำเภอต้องคอย ตรวจตราเวลาเกิดอุปัทวเหตุ หรือเป็นเวลาดำริเหตุ อดคิดจัดตั้งเมื่อถึง กำหนดที่จะเก็บภาษีอากรนั้น ๆ ให้รู้แต่รายงานพร้อมทั้งความเห็น ที่ควร จะจัดการผ่อนผันอย่างไร ให้ผู้ว่าราชการเมืองทราบ

มาตรา ๑๒๙ เงินหลวงที่เก็บภาษีอากรใดก็ดี หรือที่ใดจาก ประเภทอื่นก็ดี ซึ่งจะต้องนำส่งพระคลัง เป็นหน้าที่ของกรมการ อำเภอที่จะรักษาแลนำส่งถึงพระคลัง

จ. หน้าที่เบิเจ้ารั้ง

มาตรา ๑๓๐ ในหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะจัดการ ทั้งปวงใน อำเภอให้เรียบร้อยนั้น ถ้าหากว่ากรมการอำเภอเห็นวชิการงานอย่างใด ยังบกพร่อง ให้รายงานชี้แจงความเห็นต่อผู้ว่าราชการเมือง ขอ อนุญาตแก้ไขตามที่คิดเห็นว่าเป็นอย่างดี

มาตรา ๑๓๑ กรมการอำเภอมีหน้าที่จะต้องช่วยราชการของอำเภอ อื่นที่ใกล้เคียง แม้ต่างเมืองกัน แต่ในการที่ช่วยนี้ไม่จำเป็นจะต้องรอน

เล่ม ๓๑ หน้า ๒๗๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗

อำเภอ นั้น ขอให้ช่วย ถ้ารู้เหตุการณ์ ซึ่ง เห็น ว่าตน ควร จะ ช่วย เหลือ
จึง จะ เป็น ประโยชน์ แก่ ราชการ ต้อง ช่วย เหลือ ที่ เดียว

มาตรา ๑๓๒ หน้าที่ของ กรมการ อำเภอ นอกจาก ที่ กล่าว ไว้ ใน พระ
ราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้อง ที่นี้ ยัง ต้อง ทำ ตาม ความ ซึ่ง กำหนด
ไว้ ใน พระ ราชกำหนด กฎหมาย อย่าง อื่น ๆ อัน กำหนด ไว้ ว่า เป็น หน้าที่
ของ กรมการ อำเภอ แม้ พระ ราชกำหนด กฎหมาย ได้ มี ได้ ระบุ ไว้ ใน
พระ ราชกำหนด กฎหมาย นั้น ๆ ว่า เป็น หน้าที่ ของ ผู้ใด ก็ ให้ พึง เข้าใจ ว่า
เป็น หน้าที่ ของ กรมการ อำเภอ ที่ จะ รักษาการ ให้ เป็น ไป ตาม พระ ราชบัญญัติ นั้น ๆ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
เป็น วันที่ ๑๓๓๒ ใน รัชกาล บัณฑิตยัณห์